

Szendi Dóra

**Egyenlőtlen fejlődés Európában: Társadalmi-gazdasági és politikai válaszok
a regionális polarizációra
RegPol Conference 2017. Lipcse**

Az IfL Leibnitz Intézet 2017. szeptember 27 és 29. között rendezte meg projektzáró konferenciáját Lipcsében, Egyenlőtlen fejlődés Európában: Társadalmi-gazdasági és politikai válaszok a regionális polarizációra címmel (Coping with uneven development in Europe: Socio-economic and political responses to regional polarisation). A konferencia témája a regionális polarizáció és egyenlőtlen fejlődés vizsgálata volt, melyen alapvetően az Intézet keretein belül futó RegPol projekt (Socio-economic and Political Responses to Regional Polarisation in Central and Eastern Europe) záró konferenciája volt. Ennek megfelelően a résztvevők között a partnerországok képviselői jelentek meg az előadók között, az összességében több mint 80 résztvevő 9 országból érkezett, és a plenáris előadásokkal együtt közel 25 fő témakörben tartottak előadást, melyek az alábbi fő irányok mentén csoportosíthatók:

- a periferializálódás magyarázata (*Narratives of peripheralisation*),
- a helyi és regionális fejlesztés kilátásai és kihívásai (*Perspectives and challenges for local and regional development*),
- periferializálódás folyamata (*Conceptualising peripheralisation*),
- európai politika a területi kohézió és növekvő területi egyenlőtlenségek időszakában (*European policies between territorial cohesion and growing spatial disparities*),
- egyenlőtlen fejlődés a számok tükrében (*Uneven development in numbers*).

A résztvevők között megtalálható volt kutató és regionális politikai döntéshozóegyaránt. A konferencia célja az egyenlőtlen regionális fejlődés okainak és dimenzióinak vizsgálata volt. Ennek apropója, hogy bár az EU politikai döntéshozói jelentősen támogatják a társadalmi, gazdasági és területi kohéziót, valamennyi területi szinten növekvő diszparitások tapasztalhatók. A konferencia célja, hogy válaszokat keressen a térségi társadalmi polarizáció ezen folyamataira. A fő fókusz a politikai, gazdasági és közösségi alapú stratégiák kialakítására került, amelyek választ jelenthetnek a növekvő regionális polarizációra, és a jelenlegi regionális politika korlátaira.

A plenáris előadásokon elsőként Prof. Dr. Costis Hadjimichalis, a görög Harokopio Egyetem professzora a periférikus helyzet új kérdéseivel foglalkozott Európában (*The new question of peripherality in Europe*); véleménye szerint a 21. század kezdete óta az EU regionális politikája (a Lisszaboni Stratégia, ill. a kohéziós politikák keretében) lényegi területi dimenzió beépítése nélkül valósul meg. Az előadó szerint egy erősebb területi fókusz alkalmazására lenne szükség a periférikus térségek felzárkóztatása érdekében. Előadásában kiemelte a többsebességes Európa veszélyeit.

A plenáris ülés Prof. Dr. Merje Kuus, a kanadai University of British Columbia kutatójának előadásával folytatódott, aki a transznacionális politikákról, mint az európai döntéshozatal egyik lényeges eleméről beszélt (*Transnational Policy?: Places and Networks in European Decision-Making*). A transznacionális döntéshozatal elemeinek tekintetében többek között a Brexit folyamatát, az euró krízist, ill. az USA elnökválasztását is. Úgy gondolja, hogy azokat a problémákat (külső vagy belső sokkok), amelyeket az egyes nemzetállamok nem tudnak saját hatáskörben hatékonyan kezelni, a transznacionális politikák erősítését igénylik. Lényeges kérdése a vizsgálatának, hogyan áramlanak az ötletek az egyes lokációk között, és hogyan tudja az ötletek során létrejövő tudás befolyásolni a centrum-periféria viszonyokat.

A plenáris előadások a konferencia utolsó napján Prof. Dr. Andreas Faludi, a holland Delft University of Technology kutatójának az EU kohéziós politikájának területi konfliktusait vizsgálja (*Conflicting territorialities in EU Cohesion Policy*). Azt a kérdést kutatja, hogy a különböző területi dimenziókban eltérő lehet a kohéziós politika hatása.

A plenáris előadásokat követően, a fentebb említett főbb témaköröknek megfelelően, 17 tematikus szekcióban és workshopon mutatták be eredményeiket a megjelent országok kutatói.

Prof. Dr. Benedek József a Babes-Bolyai Tudományegyetem és a Miskolci Egyetem professzora elsőként a periferizálódás folyamata című szekcióban tartott előadást (Prof. Dr. Benedek József, Stefana Varvari, Cristian Litan: Urban growth pole policy and regional development: old wine in new bottles?), melyben azt vizsgálta, hogy a városi növekedési pólusok kialakítása Romániában tudta-e csökkenteni a regionális egyenlőtlenségeket, vagy ellenkezőleg a különbségek további növekedését okozta.

Emellett a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának oktatói az Egyenlőtlen fejlődés a számok tükrében című szekcióban mutatták be eredményeiket (Prof. Dr. Kocziszky György, Veresné Prof. Dr. Somosi Mariann, Dr. Szendi Dóra, Prof. Dr. Benedek József: Socio-spatial differences in the wealth recovery of households following the financial crisis from 2008.).

A szerzők a tanulmányban egyrészt a 2008-as pénzügyi válságnak a háztartások jövedelmi és nettó vagyoni helyzetére gyakorolt hatásait, másrészt a jövedelmek helyreállításának esélyeit tekintették át a V4 országok NUTS-2 szintű területi egységeinek adatai alapján. Ennek során vizsgálták a V4 országok háztartásainak jövedelmi, vagyoni helyzetének változását a válság előtt és a válság után; kitérve a két időszak ok-okozati összefüggéseinek vizsgálatára; és végül elemezve a válság hatását a V4-ek háztartásainak regionális diszparitásaira. Az elemzések során áttekintették a háztartások jövedelmi és pénzügyi vagyoni helyzetét, és vizsgálták a monetáris és fiskális politika, a HDI és a foglalkoztatási ráta hatását ezen tényezőkre. Az eredmények alapján elmondható, hogy komoly vita áll fenn a kutatók között abban a dimenzióban, hogy az országokban a GDP növekedési üteme visszatér-e a válság előtti szinthez vagy egy tartós szintbeli csökkenés, vagy tartós növekedésbeli veszteség jelentkezik. Megállapítható továbbá, hogy a 2008-as pénzügyi válság hatására megtört a V4 országokban a háztartások jövedelem és pénzügyi vagyoni helyzetének bővülési üteme, majd 2010-től új trend pályára állt. A pénzügyi vagyoni helyreállítása lelassult a háztartások emelkedő hitelkereslete, a lakáspiac és a fogyasztás élénkülése miatt. Az elkövetkezendő években a válság utáni elhalasztott fogyasztás realizálódásával, illetve a kormányzati intézkedések és az alacsony kamatok mellett erősödő lakossági beruházással összhangban mérséklődhet a háztartások nettó pénzügyi megtakarítása. A vagyonszerzés utáni helyreállítás megkezdődött, de legalább 3-4 évre van szükség, hogy elérje a válság előtti bővülés ütemét, szintje azonban tartósan alacsonyabb maradhat a családok és a hitelintézetek válság előttinél óvatosabb magatartása miatt.

A szekcióban emellett még két előadásra került sor, melyek közül az első a szervezeti innováció mintázatait vizsgálta, és a Nyugat- és Kelet-Európa közötti differenciákat tekintette át ebben a kérdésben (Karin Sakowski, Maaja Vadi, Jaanika Meriküll: Patterns of Organisational Innovation: Comparison of Western and Eastern Countries in Europe). Az utolsó előadásban, Dr. Czirfusz Márton, az MTA Regionális Kutatások Intézetének kutatója a magyar munkaerőpiac folyamatait elemezte, különös tekintettel a fejlettségbeli differenciákra (Uneven development and the Hungarian workfare state). Tanulmányában Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Győr-Moson-Sopron megye helyzetét hasonlította össze a közfoglalkoztatási programok szempontjából. Megállapítása szerint a két, jellemzően eltérő gazdaság szerkezettel, és adottságokkal rendelkező megyében eltérően alakult a közfoglalkoztatottak aránya. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2013 I. negyedévéől kezdődően jelentős mértékben nőtt a közmunkaprogramban foglalkoztatottak száma, és 2017-re a megye lakosaiból kétszer annyian dolgoznak közfoglalkoztatottként, mint ahányan külföldi tulajdonú vállalatoknál.

A programban továbbá sor került video prezentáció és poszter előadások bemutatására is, melynek keretében Magyarországról Pósfai Zsuzsanna, a Szegedi Tudományegyetem doktorjelöltje tartott video előadást a magyar ingatlanpiac egyenlőtlen tőkebefektetéseivel kapcsolatban (Tracing uneven patterns of capital investment on the Hungarian housing market). A poszter előadásokon ezt követően Dr. Jóna György, a Debreceni Egyetem adjunktusa, a kis- és középvállalatokra alapozott regionális politika jelentőségét hangsúlyozta.